

Бојана Дамњановић*, Универзитет у Хелсинкију, Финска
Bojana Damjanović, University of Helsinki, Finland

Лужнички говор: употреба заменица *што/ кво/ какво* **The speech of Lužnica: the use of pronouns *što/ kvo/ kakvo***

Сажетак: У раду се размаџра уџоџреба заменица *што/ кво/ какво* у џовору двају села Лужнице, Грнчар и Браџишевац. Циљ нам је да на џеренској грађи џрикуџљеној 2018. џодине исџиџамо како и када се у џовору уџоџребљавају ове заменице, да ли су међусобно заменљиве, и које функције мођу да врше на синџаксичком нивоу. Такође, желимо да исџиџамо мођуђносџи које џружа корџусна анализа џовора. На џај начин желимо да укажемо на сличносџи и разлике у односу на сџање које је оџисао Љубисав Ћирић у својој моноџрафији „Говор Лужнице“ 1983. џодине. Анализа новије грађе доџринеће бољем и свеобухваџнијем саџледавању овоџ сеџмениа џовора Лужнице и џризренско-џшмочке дијалекаџске обласџи у целини. Нужносџи нових саџледавања џредсџавља и чињеница да је ово џовор који несџаје.

Кључне речи: џризренско-џшмочки дијалекџи, лужнички џовор, корџусна линџисџика, заменице

Abstract: The study examines the use of the pronoun *što/ kvo/ kakvo* in the speech of the two villages of Lužnica area – Grnčar and Bratiševac. Our goal is to use the field material collected in 2018 to examine how and when these pronouns are used in speech, whether they are interchangeable and what functions they can perform on the syntax level. We also want to examine the possibilities provided by the corpus speech analysis. In this way, we want to point out the similarities and differences in relation to the situation described by Ljubisav Ćirić in his monograph “The speech of Lužnica” in 1983. The analysis of recent materials will contribute to a better and more compre-

* bojana.damjanovic@helsinki.fi

hensive understanding of this segment of Lužnica speech and Prizren-Timok dialect area as a whole. The necessity of new insights is also represented by the fact that this speech is disappearing.

Keywords: *Prizen-Timok dialects, Lužnica speech, corpus linguistics, pronouns*

УВОД

Под појмом Лужница подразумевамо физичко-географску област на југоистоку Србије у Пиротском округу. Географски појам Лужница односи се на цео (некадашњи) лужнички срез који је добио назив према истоименој реци (Ћирић, 1983, стр. 13). Река Лужница је десна притока Власине и извире на североисточној страни Суве планине. Села Грнчар и Братишевац налазе се на територији општине Бабушница, у Пиротском округу. Према последњем попису из 2011. године село Грнчар има 88 становника, а село Братишевац броји 142 становника¹. Нових демографских података нема у тренутку писања овог рада. Говор Лужнице, па тако и говор села Грнчар и села Братишевац, припада призренско-тимочким говорима српског језика. Призренско-тимочки говори познати су у међународној литератури као торлачки, и сврставају се у ред угрожених говора којима прети нестајање (Salminen, 2010, стр. 37).

Циљ овог рада јесте да покаже део заменичког система једног народног говора користећи методологију коју је понудио Радивоје Младеновић (2010) у монографији *Заменице у њоворима јујозајагној дела Косова и Мејохије*. Грађа долази из свакодневног говора дијалекатски релевантних испитаника који су интервјуисани 2018. године. Овим радом желело се указати на сличности и(ли) разлике у односу на стање описано код Љубисава Ћирића (1983) у монографији *Говор Лужнице*. Теренска истраживања Ћирић је обављао у периоду 1979-1980. год. између осталог и у селу Братишевац, али не у селу Грнчар.

У наставку ћемо дати кратак преглед монографије *Говор Лужнице*, са посебним освртом на три поменуте заменице. У централ-

¹ Подаци према Републичком заводу за статистику, <https://www.stat.gov.rs/sr-latn/oblasti/popis/popis-2011/popisni-podaci-eksel-tabele/> (приступљено 20.07.2022).

ном делу рада ћемо се задржати на анализи грађе, односно на морфосинтаксичком и синтаксичко-семантичком аспекту употребе заменица *што кво* и *какво* у говору двају села Лужнице, а затим ћемо понудити закључна разматрања.

ИЗ ДОСАДАШЊИХ ИСТРАЖИВАЊА

Лужнички говор издваја се као посебан подтип призренско-тимочке дијалекатске области. Још је Александар Белић 1905. године (према: Мирић, 2018), приликом поделе говора источне и јужне Србије на тимочко-лужнички, сврљишко-заплањски и јужноморавски говор, разликовао лужнички поддијалекат од њему суседног тимочког. Према Белићу, лужнички поддијалекат обухвата подручје шире од праве Лужнице и разликује се од тимочког као старијег поддијалекта (Мирић, 2018, стр. 90).

Лужнички говор детаљно је описан у монографији *Говор Лужнице* објављеној у Српском дијалектолошком зборнику број 29. Аутор овде издваја I зону назвавши је Лужница, при чему разликује Ia и Ib као јужни и северни тип, и II зону – лужничко Заплање. Критеријуми за разграничење ових зона били су пре свега фонетски: реализација вокалног *Л*, палатализовање сугласника *К*, *Г*, употреба сугласника *Ч*, *Џ* наспрам *Ћ*, *Ђ* као и морфолошки: присуство или одсуство чланске морфеме (Ћирић, 1983, стр. 18). Ове две, односно три зоне Ћирић још назива и Лужничко Заплање, Буковик и Права Лужница. У наставку следи попис насеља која припадају датим зонама.

Лужничко Заплање: Богдановац, Брестов Дол, Велико Боњинце, Грнчар, Дол, Завидинце, Линово, Мало Боњинце, Мезграја, Модра Стена, Остатовица, Штрбовац;

Буковик: Александровац, Бердуј, Вава, Валниш, Врело, Горчинце, Драгинац, Дучевац, Калуђерово, Камбелевац, Кијевац, Лесковица, Љуберађа, Масуровац, Радињинце, Радосин, Раков Дол, Ралин, Стол, Стрелац, Студена, Црвена Јабука;

Права Лужница: Бабушница, Бежиште, Братишевац, Војници, Горње Крњино, Горњи Стрижевац, Доње Крњино, Доњи Стрижевац, Извор, Проваљеник, Радошевац, Ресник, Сурачево, Шљивовик.

Као главне карактеристике говора Лужнице истакнуте су следеће особине: на фонетском плану уочава се шест вокала – стандардних пет и полугласник; одсуство фонеме *X*; на морфолошкој равни присуство аналитичког типа деклинације (независни падеж и употреба општег зависног падежа), аналитичка компарација, губљење инфинитива (Ћирић, 1983).

Што се заменица *шїо* и *кво* тиче, Ћирић (1983) их посматра у категорији именичких заменица и истиче како се заменица *шїо* ретко употребљава (стр. 75). На прикупљеној теренској грађи аутор је забележио само један пример њене употребе: „*шїо* чеш ти туј“ у насељу Горњи Стрижевац. Аутор даље наводи да су уместо *шїо* много обичнији облици *какво* и *кво*: „*какво* направисте; *кво* оч; *кво* да ти причам; кад погледају имају *кво* да виде“ (стр. 75). Појава облик *кво* објашњава се као краћи облик заменице *какво* настао испадањем почетног слога (стр. 37 и 73). У наведеној монографији заменица *какво* посматра се као односно-упитна придевска заменица средњег рода једнине, без потврде њене употребе (стр. 76). Важно је истаћи да је целокупна грађа из Лужнице за потребе ове монографије била сакупљена попуњавањем упитника, снимањем на магнетофонске траке и селективним бележењем детаља из разговора (Ћирић, 1983, стр. 18). У одељку који се бави синтаксом говора Лужнице, Ћирић (1983, стр. 108-110) бележи потврде зависно-сложене реченице чије се образовање разликује од стандардног, не анализирајући даље везничку улогу коју заменице *шїо*, *какво* и *кво* могу имати на синтаксичком плану.

ХИПОТЕЗА И ТЕОРИЈСКИ ОКВИР

У овом раду наша хипотеза је да се применом методологије корпусне анализе дијалекатске грађе (в. у Грађа и методе) може доћи до прецизније анализе испитиване језичке појаве, односно да ће се корпусном анализом грађе прикупљене 2018. године наћи више потврда употребе заменица *шїо* *кво* и *какво* него што је то раније био случај, те да ће нам њихова анализа омогућити потпунији увид у дистрибуцију трију заменица на синтаксичком плану као и

њихову међусобну заменљивост, односно продор заменица *какво* и *кво* у домен употребе заменице *шићо*.

Нашу грађу анализирамо пре свега квалитативно са освртом на квантитативне односе. Квалитативна анализа вршиће се по угледу на монографију Радивоја Младеновића *Заменице у њоворима јућозајадној дела Косова и Мећохије* (2010). Наиме, аутор ове монографије нуди опсежан преглед заменичког система у изабраној дијалекатској зони: „Овом монографијом разматрају се односи у заменичким системима српских (словенских) говора у призренској котлини, северном делу Шарпланинске области и јужном Косову према стању до јуна 1999. године [...]“ (Младеновић, 2010, стр. 18). Избор ове монографије чинио нам се прикладним, пре свега јер се ради о анализи истог дијалекта, другог говорног типа, а затим и што ова монографија представља исцрпан приказ морфосинтаксичког аспекта функционисања заменичког система у дијалекту.

У наставку наводимо сажети приказ структуре одељка поменуте монографије о заменицама. У одељку: „Заменица *шићо* и заменице сложене са њом“ аутор разматра заменицу за ствари *шићо* кроз низ значењских типова. Редослед је следећи: „Упитно и зависно-упитно значење; *шићо* са значењем упитног прилога *зашићо*; *шићо* са значењем заменице *свашића*; *шићо* са значењем заменице *нешићо*; *шићо* као везник односних реченица; *шићо* као спољни знак везе објекатских реченица; *шићо* као спољни знак везе реченица са узрочним значењем“. Наш циљ је да утврдимо у којим се све од наведених позиција јавља заменица *шићо*, као и да ли постоји продор заменице *какво* и њеног краћег облика *кво* у неку од ових домена употребе у говору Лужнице.

ГРАЂА И МЕТОДЕ

У погледу методе истраживања, у овом раду разликујемо методологију прикупљања грађе (рада на терену), и методологију обраде прикупљених података.² Грађу за ово истраживање представљају

² Прикупљање грађе обављено је у оквиру пројекта „Језик, фолклор, миграције на Балкану“ Балканолошког института САНУ (<https://www.balkaninstitut.com/srp/arhiva-projekata/95/7/jezik-folklor-i-migracije-na-balkanu.html>). Транскрипција грађе урађена је за потребе докторске дисертације Теодоре Вуковић на Универзитету

транскрипти интервјуа квалитативног типа вођених у селима Грнчар и Братишевац у јулу 2018. године. Разговори су трајали по 90 минута, а испитаници су биле старије женске особе без формалног образовања. Питања су се најчешће тичала традиционалне културе (нпр. како се слави Божић) свакодневног живота на селу, сеоске и породичне историје, са циљем да се забележе дуже говорне целине. Оба испитаника користе варијетет који одговара лужничком говору, при чему говор прве, из села Грнчар, према Ћирићу, припада II зони, а говор друге, из села Братишевац I зони, јужног типа „а“. Наша је намера била да анализирамо говоре двеју различитих зона, не би ли што потпуније представили испитиване заменице. Прикупљена грађа је касније архивирана и доступна је у Архиву Балканолошког института, а један део је доступан и на YouTube платформи у форми видео снимака на каналу „Теренска истраживања“³.

По завршетку рада на терену, аудио-снимци ових разговора су у целости транскрибовани у програму за обраду говорног језика EХМАРаЛДА. Реч је о софтверу у коме се аудио-запис претвара у текст. Наиме, транскриптор (особа која транскрибује) слушајући снимљен разговор, у празна поља у програму уписује оно што је изговорено. Неке од предности овакве методе обраде снимљене грађе су могућност бележења и анализе читавих вишечасовних снимака, затим командно претраживање таквих записа, те архивирање и чување језичких записа за будуће генерације (о процесу транскрипције и корпусу види више у: Вуковић и Самарџић, 2018). На овом месту желимо да истакнемо да се аутентични говор једног села ретко чује у говору са истраживачем пре свега због велике интерференције са стандардним српским језиком. Због ограниченог обима рада, приликом анализе нису узете у обзир вишевековне миграције, померања и мешања становништва, која су у мањој или већој мери утицала на варијације у дијалекту.

Након транскрипције грађе, приступљено је ексцерпцији, односно издвајању потврда употребе датих заменици у грађи. Издвојени

у Цириху, под насловом “Corpus-based Study of the Post-positive Article in Torlak”, (<https://www.spur.uzh.ch/en/aboutus/Personen/staff/postdocs0/teodoravukovic0.html>).

³ <https://www.youtube.com/channel/UC4EpCSAnEb2RIslRY7pfNdQ> (приступљено 15.07.2022).

су репрезентативни примери употребе заменица *шӣо кво* и *какво*. То су примери који су пре свега јасно изговорени у аудио-запису, без прекида, упадица и без звукова из спољне средине као и звукова карактеристичних за говорни језик. Такви примери су затим распоређени у низ значењских типова, према моделу који смо преузели као теоријски оквир. Потом су анализирани са морфолошког, а затим и синтаксичког и семантичког аспекта. На крају се квантитативно сагледавају подаци, на основу који се изводе закључци.

АНАЛИЗА

Пратећи груписање које износи Младеновић, у нашој грађи пронашли смо следеће потврде употребе:

а) Упитно и зависно-упитно значење

- (1) ти *какво* си научија (Гр)⁴
- (2) за *шӣа* си учила (Гр)
- (3) не знам *какво* работи (Гр)
- (4) па *кво* че ми (Гр)
- (5) *кво* је черо било (Гр)
- (6) *кво* имало (Гр)
- (7) *кво* че друго да имам (Гр)
- (8) *кво* смо знали (Гр)
- (9) *кво* работе на струју (Гр)
- (10) па реко *кво* работи (Гр)
- (11) *кво* работиш (Гр)
- (12) ма *кво* че ни сликује за у музеј (Гр)
- (13) па *кво* че (Бр)
- (14) у *кво* сам улагала (Бр)
- (15) *кво* че кад прави огледи на рамо [да тури] (Бр)
- (16) *кво* че им тури него цргје везено пешкири миљетија (Бр)

⁴ Примери су директно преузети из програма ЕХМАРаЛДА, те су за то наведени без интерпункције и великог слова. За поједине примере дат је директан наставак у угластим заградама уз изостављање неповезаних делова говора, када је то због смисла било неопходно. Курзивом су обележене тражене заменице ради лакше уочљивости. За обележавање полугласа користи се симбол ə. На крају сваког примера наведено је насеље у коме је дати пример забележен: Бр за Братишевац и Гр за Грнчар.

(17) па *какво* [се радело] (Гр)

(18) па *какво* работим (Гр)

Заменице *какво* и *кво* преузимају функцију и значење заменице *шӣо* у 17 од 18 забележених примера, и то у 16 простих упитних, и једној сложеној реченици зависно-упитног типа. У само једном примеру употребљена је заменица *шӣо* у облику *шӣа*. Ово можемо објаснити аутокорекцијом саговорнице која се исправила након поновљеног питања истраживача. У свим примерима заменице *какво* и *кво* употребљене су „за ствари“ односно категорију неживо, као и заменица *шӣо* која је употребљена, насупрот очекиваног, такође за „за ствари“, односно категорију неживо.

б) *Шӣо* са значењем упитног прилога *зашӣо*

Већим бројем примера, чак 13, потврђена је оваква врста употребе у анализираној грађи говора лужничких села. У наставку их наводимо:

(1) *шӣо* тој тражите черо (Гр)

(2) дено *шӣо* си рече тџа •⁵ намрштена (Гр)

(3) *шо* не оперем рукеве черо (Гр)

(4) *шӣо* неч каву (Гр)

(5) *шӣо* ч се завадим ја са сина (Гр)

(6) а *шӣо* ви па то интересује (Гр)

(7) па *кво* че за десет иљаде да путује из Пирот (Гр)

(8) *шӣо* не плачују ништа (Гр)

(9) леле черо па *шӣо* (Гр)

(10) ма *шӣо* да те не примим у кућу бре у таман работа (Гр)

(11) укинута је школа не знам *шӣо* (Бр)

(12) па *шӣо* да нее здраво (Бр)

(13) па *шӣо* ови не улазе сад (Бр)

У значењу упитног прилога *зашӣо*, *шӣо* је присутно у готово свим примерима анализираних говора двају села, тачније у 12 од 13 забележених примера. Са значењем упитног прилога *шӣо* се факултативно користи са речцом за појачавање значења *ја* и *ма*. Занимљиво је приметити и појаву облика *шо* у коме је испао експлозивни сугласник *-ш-* у медијалној позицији. Употребу замени-

⁵ Симбол коришћен у транскрипцији да означи дужу паузу приликом изговореног.

це *кво* бележимо само једном, док употребу заменице *какво* уместо заменице *шїџо* у овој категорији не бележимо.

в) Шїџо као везник односних реченица

У следећа три низа приступамо анализи држећи се при томе традиционалне поделе реченица на независне и зависне. Односне, или релативне реченице могу се дефинисати као зависне реченице у функцији одредбе именичког појма (Станојчић и Поповић, 2002, стр. 313).

- (1) ма да нису дошле онеј две [...] овеј *шїџо* седеоше доле (Гр)
- (2) сэг [леб] *шїџо* ми јучер купи овај жена доле у [не знам куде је га купила] он много убав (Гр)
- (3) неква сод/сода *шїџо* је за капус (Гр)
- (4) оно било жалатица злато откинуло се оди гајтанот [*шїџо* е] ушијена била (Бр)
- (5) му даде дар мараму му с[тави дар]чэк *кво* му е спремила (Бр)
- (6) овој много баксуз *шїџо* го/ на горе отиде (Гр)
- (7) кој *шїџо* ли си отиде ел *шїџо* остаде она која (Гр)
- (8) а овај жена [...] овај *шїџо* си отиде на тэм (Гр)
- (9) ете људи га турају или да се препече • *шїџо* месимо [леб] (Гр)
- (10) дооди ли овде девојченцево овде још па оној *шїџо* доле писујеше (Гр)
- (11) оној *шїџо* писујеше доле (Гр)

Готово доследно у свим примерима лужничког говора употребљена је заменица *шїџо* као везничка реч која повезује главну и зависну реченицу. У само једном случају (5) употребљена је заменица *кво* у говору села Братишевац. Можемо закључити да међу потврдама из наше грађе доминира употреба *шїџо* као везника у односним реченицама.

г) Шїџо као спољни знак везе објекатских реченица

Изричне реченице у ширем смислу изричу садржај неке ситуације, вршећи функцију правог објекта. Из угла традиционалне граматике деле се на изричне реченице у ужем смислу, волунтативне (вољне) и зависно-упитне. Изричне реченице у ужем смислу везују се за глаголе говорења, мишљења и осећања, односно објекатска су допуна њима (Станојчић и Поповић, 2002, стр. 303-304). У наставку наводимо примере.

- (1) несэм волела *ш̄ӣо* моја снајка дојде па рече [...] (Гр)
- (2) тэка деле една друго *кво* имају (Гр)
- (3) ја не знам сад *кво* пита ђаци (Бр)
- (4) машина дојду ваљак *кво* требе (Бр)
- (5) не знам ни ја *кво* беше (Гр)
- (6) па да виш *какво* је било (Гр)

У везничкој функцији, најчешће се јавља заменица *кво* као основни спољни знак везе објекатских реченица, и у нашој грађи потврђен је у четири од шест примера. Заменице *ш̄ӣо* и *какво* потврђене су у по једном примеру. Заменица *какво* јавља се у примеру где се може заменити заменицом *ш̄ӣа* из чега можемо закључити да се саговорница за њу определила ради истицања начинске компоненте заменичког значења (уп. *како је било : ш̄ӣа је било*).

д) *Ш̄ӣо* као спољни знак везе реченица са узрочним значењем

Узрочне реченице дефинишу се као тип зависних реченица које су употребљене у функцији одредбе узрока главне реченице (Станојчић и Поповић, 2002, стр. 319). Узрочно значење у зависносложеним реченицама пронашли смо у следећим примерима:

- (1) *ш̄ӣо* е мушко не може [...] да ју окупе матер (Гр)
- (2) па и ја се кајем [и ја] *ш̄ӣо* сам се мучила кад сад тој не (Бр)

У оба случаја заменица *ш̄ӣо* у функцији је везника. Не бележимо потврду употребе заменица *какво* и *кво* у везничкој функцији у овој категорији.

ђ) *Ш̄ӣо* са значењем заменице *сваш̄ӣа*/ *Ш̄ӣо* са значењем заменице *неш̄ӣо*

У нашој грађи нисмо пронашли потврде за ове две врсте употребе испитиваних заменица. Међутим, ваљало би проверити испитивану појаву на грађи која обухвата говоре већег броја говорника, те већег броја села за извођење поузданих закључака.

ЗАВРШНА РАЗМАТРАЊА

Примарни циљ овог рада био је да одговоримо на питања како изгледа употреба заменица *ш̄ӣо* *какво* *кво* у грађи прикупљеној 2018. у селима Братишевац и Грнчар. Овим смо желели да покажемо на сличности и разлике у односу на стање описано 1980. у

монографији *Говор Лужнице* Љубисава Ћирића. Анализом новије грађе желели смо да ближе осветлимо неке од морфосинтаксичких особина и могућност замене заменице *шћо* заменицама *какво* и *кво*. Наш секундарни циљ био је да испитамо могућности које пружа методе корпусне лингвистике у проучавању народних говора, пре свега у домену морфосинтаксе.

Закључци произашли из анализе су да су заменице *какво* и *кво* најчешће потврђене међу зависносложеним реченицама са упитним и зависно-упитним значењем. У овој групи само је један забележен пример са употребом заменице *шћо* а њега можемо тумачити као последицу аутокорекције саговорнице. У групи у којој смо испитали употребу трију заменица са значењем упитног прилога *зашћо*, заменица *шћо* је била најзаступљенија, тачније присутна је у 12 од 13 забележених примера. Такође, исти смо однос пронашли у примерима односних реченица, када *шћо*, вршећи везничку функцију, повезује главну са зависном реченицом у 10 од 11 примера. Насупрот овоме, заменица *шћо* у функцији повезивања независне са зависном реченицом објекатског типа забележена је у само једном од шест примера. У овој групи примера најчешће је употребљена заменица *кво*. У случају зависне реченице са узрочним значењем, везничку функцију у оба примера врши заменица *шћо*.

Напослетку, коришћењем корпусне методе, дошло се до већег броја потврда употребе све три заменице у односу на грађу из 1980. године. Из свега наведеног произилази да примењена методологија која подразумева снимање па затим претварање у текст целих разговора (транскрипцију), те њихово командно претраживање по задатим критеријумима и каснију анализу, пружа знатно више могућности, пре свега у погледу анализе специфичног језичког питања или феномена, те његовог прецизног сагледавања у контексту. Овим се корпусна метода анализе дијалекатског материјала показала као поуздан показатељ реалног стања на терену, тачније као метода коју би требало разматрати у будућности, као допуну постојећим методама.

За будућа истраживања, представљеном методом ваљало би осветлити саму природу заменичких речи у дијалекту. Затим, неопходно је посветити више пажње синтаксичком аспекту дијалекта, а потом из тог угла испитати услове под којима се ове заменице

јављају у реченици вршећи везничку функцију. Неопходно је испитати и конкурентне везничке речи попут: *зашићо* (у узрочним реченицама), везника *га* (у објекатским реченицама), и везника *који* (у релативним реченицама). С тим у вези, посебно би било важно истражити релативну реченицу призренско-тимочких говора и појаву непроменљивог релативизатора. Уочени облици и њихова дистрибуција могу бити смештени у шире оквири суседних словенских језика, пре свега бугарског и македонског, што би било посебно значајно за истраживаче јужнословенских језика.

На крају, будућа истраживања могу поћи у и правцу социолингвистичких истраживања, те утврдити нешто више о дистрибуцији заменичких и везничких речи, односно услова њихове употребе, као и евентуална колебања у употреби и повезати их са социолингвистичким факторима попут нивоа образовања, старости и сл.

ЛИТЕРАТУРА

- Ћирић, Ј. (1983). Говор Лужнице. *Српски дијалектолошки зборник*, 29, 1-190.
- Мирић, М. (2018). Граматикализација футура првог и изостављање субјунктивног маркера *га* у лужничком говору јужног типа зоне I (Буковик). *Зборник Мајнице српске за филологију и лингвистику*, 60(1), 133-164.
- Младеновић, Р. (2010). *Заменице у говорима југозападног дела Косова и Метохије*, Београд, Институт за српски језик САНУ.
- Salminen, T. (2010). Europe and Caucasus. In: C. Moseley (Ed.), *Atlas of the World's Languages in Danger* (pp. 32-42). Paris, Unesco Publishing.
- Станојчић, Ж., Поповић, Ј. (2002). *Грамађика српског језика*, Београд, Завод за уџбенике и наставна средства.
- Вуковић, Т., Самарџић, Т. (2018). Просторна расподела фреквенције постпозитивног члана у тимочком говору. У: С. Ћирковић (ур.), *Тимок : фолклористичка и лингвистичка ѿеренска истраживања 2015-2017* (стр. 181-201). Књажевац, Народна библиотека „Његош“; Београд, Удружење фолклориста Србије.

Примљено/ Received on 18.07.2022.

Ревидирано/ Revised on 05.10.2022.

Прихваћено/ Accepted on 17.10.2022.